

شناسایی عوامل زمینه‌ساز و چالش‌های تحقق تمدن نوین اسلامی در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

علی اصغر جعفری^{۱*}

علی اکبر دبیری^۲

چکیده

هدف: هدف این پژوهش شناسایی، استخراج و طبقه‌بندی عوامل زمینه‌ساز و همچنین چالش و موانع تحقق تمدن نوین اسلامی در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی است. مسئله اصلی پژوهش این است که حضرت آیت‌الله خامنه‌ای عوامل زمینه‌ساز تحقق تمدن نوین اسلامی در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی را چه می‌داند؟ و چه مضامین و موضوعاتی را در این بیانیه به‌عنوان چالش‌ها و موانع تحقق تمدن نوین اسلامی به‌شمار می‌آوردند؟ **روش‌شناسی پژوهش:** این پژوهش از نظر ماهیت توصیفی - تحلیلی است. شیوه انجام پژوهشی از نوع کیفی و با تکنیک تحلیل مضمون انجام شده است.

یافته‌ها: ۱۷ مضمون اصلی ذیل دو مضمون یکپارچه‌کننده «عوامل زمینه‌ساز تحقق تمدن نوین اسلامی» و «چالش‌های تحقق تمدن نوین اسلامی» در بیانیه گام دوم وجود دارد که تمامی این مضامین ذیل مضمون فراگیر «گام دوم» قرار دارند.

نتیجه‌گیری: آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله العالی) در بیانیه گام دوم سیزده مضمون جوان‌گرایی، جهاد علمی، اقتصاد مقاومتی، استفاده از ظرفیت‌های مطلوب طبیعی و انسانی کشور، مدیریت جهادی، روحیه انقلابی، مبارزه با فساد، گسترش عدالت، تقویت اخلاق و معنویت در جامعه، امید و خوشبینی به آینده، استفاده از تجربه‌های گذشته، عزت حکمت و مصلحت در سیاست خارجی و مقابله با ترویج سبک زندگی غربی را زمینه‌ساز برداشت شدن گام دوم انقلاب اسلامی و تحقق تمدن نوین اسلامی می‌داند. از سوی دیگر ایشان در این بیانیه چهار مضمون غفلت از شعارها و آرمان‌های انقلاب، تهاجم فکری و فرهنگی، چالش‌های اقتصادی و خطر فساد را از موانع تحقق تمدن نوین اسلامی به‌شمار می‌آورند.

کلیدواژه‌ها: بیانیه گام دوم، انقلاب اسلامی، تمدن نوین اسلامی.

Email: ali.a.jafary@gmail.com

۱- دکترای مطالعات امنیت ملی، دانشگاه عالی دفاع ملی
(نویسنده مسئول)

Email: a.a.dabiri1365@gmail.com

۲- دکترای جغرافیای سیاسی، دانشگاه تربیت مدرس تهران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۲/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۰۸

مقدمه

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله العالی) بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی را در ۲۲ بهمن ۱۳۹۷ ماه خطاب به ملت ایران منتشر کردند. ایشان در این بیانیه ضمن ترسیم مسیر انقلاب از گذشته تا امروز و تبیین دستاوردهای شگرف این چهل سال، توصیه‌های مهم و راهبردی را به عموم ملت ایران به‌ویژه جوانان ارائه کردند که عمل به آنها فصل جدیدی از زندگی انقلاب اسلامی را رقم خواهد زد و آن را به آرمان بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای ظهور حضرت ولی عصر (عج) است، نزدیک خواهد کرد. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در بیانات و سخنرانی‌های مختلف و متعددی و به‌ویژه در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی بر لزوم زمینه‌سازی برای تحقق تمدن نوین اسلامی با هدایت و راهبری نظام اسلامی تأکید ورزیده‌اند. ایشان در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، برداشتن موفق گام دوم انقلاب اسلامی را منوط به زمینه‌سازی تحقق تمدن نوین اسلامی می‌دانند. به عبارت دیگر هنگامی می‌تواند عنوان کرد که گام دوم انقلاب اسلامی برداشته شده است که تمامی زمینه‌های لازم برای ایجاد تمدن نوین اسلامی فراهم شده باشد. معظم له در این بیانیه ابزارها، اقدامات و ظرفیت‌هایی را که لازم است فعال شوند تا تمدن نوین اسلامی تحقق یابد به‌طور جامع و مانع عنوان کرده و به‌طور خلاصه تشریح می‌کنند. بنابراین شناسایی دقیق و استخراج مضامین اصلی این بیانیه کمک شایان توجهی در بهره‌برداری و اجرای محورهای آن به منظور زمینه‌سازی و تحقق تمدن نوین اسلامی خواهد کرد. از همین رو مسأله اصلی این پژوهش نیز این است که حضرت آیت الله خامنه‌ای عوامل زمینه‌ساز و راهکارهای تحقق تمدن نوین اسلامی در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی را چه می‌دانند؟ و چه مضامین و موضوعاتی را موانع و چالش‌های تحقق آن به شمار می‌آورند؟

مبانی نظری

چیستی تمدن

تعریف‌های گوناگونی از تمدن صورت گرفته است، برخی از این تعریف‌ها درصدد تبیین ماهیت تمدن‌اند و برخی دیگر به دنبال تمایز بخشی میان فرهنگ و تمدن هستند؛ در این بین، تعریف‌هایی هم وجود دارند که به علل شکل‌گیری تمدن‌ها پرداخته و برخی نیز بر مؤلفه‌های مفهومی تأکید داشته‌اند (سلطانی و دیگران، ۲۰۲۰: ۸). واژه تمدن در زبان انگلیسی (Civilization) و در عربی «حصاره» خوانده می‌شود. در لغت به معنای شهرنشینی و از ریشه مدینه و مدینیت گرفته شده و به معنی دیگر متخلق شدن به شهرنشینی یا خوی و خصلت شهرنشینی به خود گرفتن می‌دهد و بدان معناست که بشر در سایه آن به تشکیل جوامعی پرداخته و شهرنشین شده است (صفری، ۲۰۱۰: ۷۴). تمدن پدیده‌ای به هم تنیده است که همه جنبه‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و حتی هنر و ادبیات را در بر می‌گیرد (لوکاس^۱، ۱۹۸۹: ۱). ویل دورانت در مقام تعریف، تمدن را مجموعه ساخته‌ها و اندوخته‌های معنوی و مادی جامعه انسانی می‌داند (دورانت، ۱۹۹۱، ج

۱: ۲۵۶). تمدن مجموعه دانش‌ها، علوم، هنرها، روش‌ها، آداب و سنن، تأسیسات و نهادهای اجتماعی است که در نتیجه ابتکارات و اختراعات و فعالیت‌های افراد و گروه‌های انسانی، طی قرون و اعصار گذشته توسعه و تکامل یافته و در تمام قسمت‌های یک یا چند جامعه با یکدیگر ارتباط دارند. مانند تمدن مصر، یونان و ایران. همچنین هر تمدن دارای ویژگی‌هایی است که به عوامل جغرافیایی، تاریخی و تکنیکی خاص خود بستگی دارد (دارا و قربانی تازه‌کندی، ۲۰۱۹: ۲۱۲).

تمدن اسلامی

در خصوص تعریف تمدن اسلامی نیز تعاریف متعددی وجود دارد. در یک تعریف تمدن اسلامی تمدن ملت‌هایی است که به‌وسیله دین اسلام و زبان علمی و ادبی یعنی عربی با یکدیگر متحد شدند. این تمدن با هنر ایرانی، رومی و سایر جوامع ترکیب گردید و تمدنی به نام تمدن اسلامی به‌وجود آورد (تاج‌بخش، ۲۰۰۲: ۹۹). بر این اساس تمدن اسلامی میراث مشترک مردم، ملت‌ها و گروه‌های قومی مختلفی است که در دوره‌ای اسلام به سرزمین آنها وارد شده و در پیدایش و شکوفایی آن نقش آفرین بوده است. به این ترتیب، تمدن اسلامی نه به نژاد خاص و نه به تمدن خاصی تعلق دارد، بلکه همه گروه‌های نژادی و قومی را که در شکل‌گیری، رشد، بالندگی و گسترش آن نقش داشته‌اند را شامل می‌شود (زرین کوب، ۱۹۹۷: ۳۱). به هر روی، تمدن اسلامی در آغاز امر یک اقدام فرهنگی مبتنی بر اسلام بوده است که بیشتر بر تحریک احساسات انسانی متکی بوده است (التویجری^۱، ۲۰۰۷: ۷). حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، نبی اکرم (ص) را بنیانگذار تمدن اسلامی می‌دانند. ایشان در این خصوص می‌فرمایند: «در صدر اسلام، رسول مکرم اسلام و صحابه و نیز جانشینان بزرگوار ایشان توانستند با اتکای به خدا، یک تمدن عظیم تاریخی را پایه‌گذاری کنند» (خامنه‌ای ۱۳۶۸/۱۲/۳). به لحاظ تاریخی قرن سوم و چهارم دوران طلایی تمدن اسلامی محسوب می‌شود، چرا که تمدن اسلامی از نظر علمی، هنری، ادبی و حتی سیاسی و نظامی در اوج شکوفایی و قدرت قرار دارد. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این خصوص می‌فرمایند: «درباره قرن چهارم هجری - که دوره تشعشع علم است - کتاب‌ها نوشته و تحقیق‌ها کرده‌اند. چنان قدرت سیاسی، چنان قدرت علمی، چنان دنیا آرای، چنان کشورداری و چنان استخدام تمام نیروهای زنده و سازنده و فعال بشری بر اثر چه چیز به‌وجود آمد؟ بر اثر تعالیم اسلام» (خامنه‌ای، ۱۳۷۳/۰۶/۲۹). در قرن سوم و چهارم هجری در همه دنیای آن روز، با سابقه تمدن‌ها، با حکومت‌های مقتدر، با میراث‌های گوناگون تاریخی، هیچ تمدنی به عظمت و رونق تمدن اسلامی مشاهده نشده است؛ این هنر اسلام است (خامنه‌ای، ۱۳۹۰/۴/۹). پیام پیغمبر اکرم (ص) و پیام بعثت در طول سه - چهار قرن توانست آن عظمت را به‌وجود بیاورد که همه دنیا و همه تمدن‌های امروز مدیون آن تمدن قرن سوم و چهارم هجری مسلمانان است. این یک تجربه است (همان).

بنابراین در دیدگاه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای تمدن اسلام با ظهور پیامبر اکرم(ص) بنیان گذاشته شد و در قرون سوم و چهارم به اوج شکوفایی خود رسید که می‌تواند یک تجربه ارزشمند برای امروز جهان اسلام و نظام جمهوری اسلامی باشد. بنابراین در وضعیت امروز جهان و با شرایط حساس و خاص جمهوری اسلامی ایران، تداوم و بقای انقلاب اسلامی و حضور اثرگذار، زاینده و الهام بخش آن تنها از طریق تمدن سازی امکان پذیر است (خرمشاد، ۲۰۱۳: ۱۳۰).

تمدن نوین اسلامی در اندیشه حضرت آیت الله خامنه‌ای

عبارت تمدن نوین اسلامی که توسط حضرت آیت الله خامنه‌ای مطرح شده است، در واقع همان بازسازی و بازآفرینی تمدن اسلامی است که با پیروزی انقلاب اسلامی توجه‌ها به آن جلب شد، یعنی احیاء عزت و کرامت و منزلت انسان مسلمان در کنار استفاده از یافته‌های علمی و تکنولوژیکی که می‌تواند نوید بخش ایجاد تمدنی نمونه باشد. همچنین ایشان بر عنصر پیشرفت همه جانبه و تعالی در همه عرصه‌ها و همه جنبه‌های زندگی مادی و معنوی به‌عنوان ماهیت واقعی تمدن نوین اسلامی تأکید دارند (اشکوری و موسوی، ۲۰۱۵). ایشان می‌فرمایند «اگر آن تمدن (نوین) به‌وجود آمد، آن وقت ملت ایران در اوج عزت است؛ ثروت هم دنبالش هست، رفاه هم دنبالش هست، امنیت هم دنبالش هست، عزت بین‌المللی هم دنبالش هست» (خامنه‌ای، ۱۳۹۱/۷/۲۳). حضرت آیت الله خامنه‌ای تمدن اسلامی را نظام واره‌ای می‌دانند که زندگی خوب و عزت‌مند را برای انسان (مخلوق) مهیا می‌کند تا او به غایت مورد نظر خدای متعال (خالق) دست یابد. در سطح کلان ایشان تمدن اسلامی را افق و هدف نهایی حرکت امت اسلامی در میان جوامع بشری تعریف و تبیین می‌کنند که البته گویا برای امت اسلامی، تمدن‌های اسلامی (ولی با مشترکات هویتی) قائل هستند، زیرا تنوع ملت‌ها و تفاوت شرایط فرهنگی و اقلیمی را در این بحث به رسمیت می‌شناسند (بهمنی، ۲۰۱۴: ۲۰۹). تمدن نوین اسلامی یعنی احیای تمدن اسلامی بر اساس الگوهای جدید و مطابق با مقتضیات زمان و مکانی که در آن قرار داریم و نیز با الگو گرفتن از تجربه‌های تمدن پرشکوه اسلامی در گذشته‌ی تاریخ و نیز درس عبرت گرفتن از علل و عواملی که باعث انحطاط آن تمدن شد و علت نوین خواندن آن این است که این تمدن، با الگوی جدید و کارآمدتر و با رها کردن نواقص و ضعف‌های تمدن سابق در حال شکل‌گیری می‌باشد (قاسمی، ۲۰۱۶).

اندیشه تمدنی آیت الله خامنه‌ای در رهگذر اتصال میان عرصه نظر و عمل شکل گرفته است که می‌توان آن را با ویژگی‌های اختصاصی زیر صورت‌بندی کرد:

الف) این اندیشه تمدنی، بر بستر تحلیل تاریخی تجربه تمدنی صدر اسلام، تجربه تمدنی غرب و جاهلیت مدرن و نیز تجربه تطور و حضور تشیع در عرصه حکومت در سده‌های اخیر نمایان گشته است.

ب) اندیشه ایشان از یک سو، بر توانمندی‌های فقهی و فلسفی و از سوی دیگر، مبتنی بر منصب‌های حکومتی ایشان شکل یافته است.

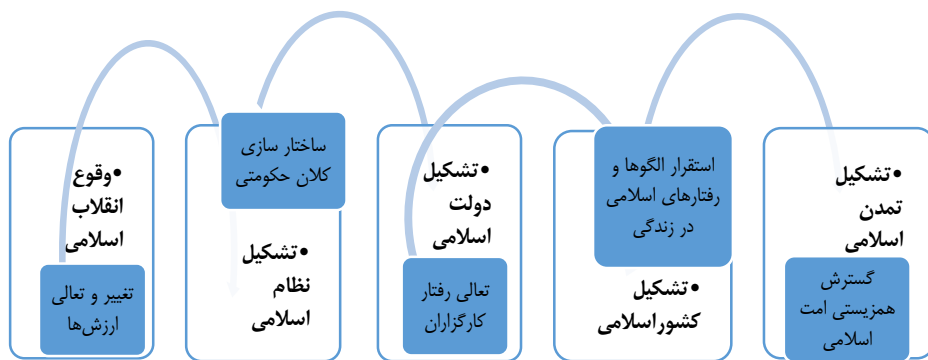
ج) این اندیشه تمدنی، در درون تجربه انقلاب و جمهوری اسلامی ایران در عصر حاضر تکوین یافته است (بهمنی، ۲۰۱۴: ۲۰۰-۲۰۸).

مراحل تکوین تمدین نوین اسلامی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای

هر تمدنی به یک‌باره شکل نمی‌گیرد و باید از مسیرها، دوره‌ها و نظام‌های مختلف گذر کند. یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های اندیشه‌ای آیت الله خامنه‌ای ناظر به فرایند تحقق تمدن اسلامی است. به گونه‌ای که این فرایند را معطوف به تجربه جمهوری اسلامی ایران معرفی می‌کنند (همان: ۲۲۱).

«ما یک انقلاب اسلامی داشتیم، بعد نظام اسلامی تشکیل دادیم، مرحله بعد تشکیل دولت اسلامی است، مرحله بعد تشکیل کشور اسلامی است، مرحله بعد تشکیل تمدن بین‌المللی است. ما امروز در مرحله دولت اسلامی و کشور اسلامی قرار داریم» (خامنه‌ای، ۱۳۸۳/۸/۶).

بنابراین در هر یک از مراحل تکوین تمدن اسلامی که مدنظر آیت‌الله خامنه‌ای است اقداماتی انجام می‌شود. در مرحله اول که وقوع انقلاب اسلامی است ارزش‌ها تغییر و تعالی پیدا می‌کنند، در مرحله دوم که تشکیل نظام اسلامی است ساختارسازی کلان حکومتی انجام می‌شود. در مرحله سوم که تشکیل دولت اسلامی است رفتار کارگزاران تعالی پیدا می‌کند. در مرحله چهارم که تشکیل کشور (جامعه) اسلامی است الگوها و رفتارهای اسلامی در زندگی استقرار پیدا می‌کند و در نهایت در مرحله پنجم که تشکیل تمدن اسلامی است همزیستی امت اسلامی گسترش پیدا می‌کند.

مدل ۱: مراحل تکوین تمدن اسلامی (بهمنی، ۲۰۱۴: ۲۲۶)

پیشینه پژوهش

بعد از این که مقام معظم رهبری بیانیه گام دوم را خطاب به ملت ایران منتشر نمودند، نویسندگان و پژوهشگران حوزه‌های مختلف به بررسی ابعاد، مضامین و محورهای مختلف آن پرداختند. از جمله مقالات علمی - پژوهشی که در این زمینه به چاپ رسیده است می‌توان به مقاله «تبیین جایگاه بیانیه گام دوم

انقلاب در اسناد سیاستی جمهوری اسلامی ایران و الگوی پیاده سازی مفاهیم آن در نظام آموزش عالی سلامت» اشاره کرد که توسط عطا الله پورعباسی و همکارانشان در فصلنامه علمی پژوهشی طب و تزکیه (دوره ۲۸ شماره ۳) به رشته تحریر در آمده است. در این مقاله که با روش پنل نخبگانی انجام شده است نویسندگان ۱۴ گزاره مرتبط با نظام آموزش عالی سلامت را از بیانیه گام دوم استخراج نموده‌اند و در نهایت سه مقوله مرتبط با آموزش شامل «نیل به مرجعیت علمی و ارتقای عزت ملی»، «علم نافع و در خدمت نیاز جامعه» و «عدالت در دسترسی و رفع محرومیت» از محتوای بیانیه منتج شده است در ادامه انطباق بسته‌های تحول و نوآوری با این مقوله‌ها بررسی شده و در نهایت بیانیه گام دوم را در زمره اصول سیاستی کشور طبقه‌بندی کرده‌اند (پورعباسی و دیگران، ۲۰۱۹). در مقاله‌ای دیگر تحت عنوان «مبانی و عوامل تحقق تغییرات اجتماعی در بیانیه گام دوم» که در فصلنامه علوم سیاسی (سال بیست و دوم، شماره ۸۷) به چاپ رسیده است. شمس‌الله مریجی نویسنده مقاله چهار اصل عدالت، معنویت، اخلاق و استقلال را به‌عنوان مبانی تغییرات اجتماعی در بیانیه گام دوم معرفی و تحلیل کرده‌اند و تأکید بر این اصول را تفاوت بنیادین دیدگاه رهبر انقلاب درباره تغییرات اجتماعی در مقایسه با دیگر اندیشمندان علوم اجتماعی می‌دانند (مریجی، ۲۰۲۰).

مقاله علمی - پژوهشی دیگری با عنوان «تحلیلی بر بیانیه گام دوم انقلاب در حوزه‌ی بهره‌برداری از جغرافیای طبیعی در توسعه اقتصادی کشور» در فصلنامه پژوهشنامه جغرافیای نظامی (سال هفتم، شماره ۲۲) به چاپ رسیده است. در این مقاله داود امینی و حمید پناهی ضمن بررسی قابلیت‌های طبیعی کشور که در بیانیه گام دوم به فرصت‌های مادی کشور یاد شده است، با تجزیه و تحلیل فرمایشات مقام معظم رهبری، راهبرد بهره‌برداری از توان‌های جغرافیای طبیعی برای تعالی و پیشرفت کشور و شکوفایی تمدن اسلامی را ارزیابی کرده‌اند (امینی و پناهی، ۲۰۱۹).

در خصوص بیانیه گام دوم و تحقق تمدن نوین اسلامی همایش‌ها و کنفرانس‌هایی نیز برگزار شده است که یکی از مهم‌ترین آنها «کنفرانس ملی مؤلفه‌های تمدن‌ساز در بیانیه گام دوم انقلاب» است که در ۲۷ شهریور ۱۳۹۹ توسط دانشگاه جامع‌المصطفی نمایندگی خراسان در شهر مشهد برگزار گردید. در این کنفرانس مقالاتی در خصوص «نقش خودسازی»، «سبک زندگی»، «عدالت»، «بصیرت»، «علم و فناوری» و همین‌طور «اقتصاد مقاومتی» در تحقق تمدن نوین اسلامی ارائه شده است. در این مقالات عمدتاً با تأکید بر یک مؤلفه در بیانیه گام دوم به نقش آن در تحقق تمدن اسلامی پرداخته شده است. اما در مقاله حاضر با اصل قرار دادن متن بیانیه و با استفاده از روش‌های تحلیل متنی (تحلیل مضمون) و با رویکرد قیاسی تمام مؤلفه‌ها و مضامین مورد نظر مقام معظم رهبری در خصوص زمینه‌سازی تحقق تمدن نوین اسلامی استخراج و در دو دسته عوامل معنوی و مادی ارائه شده است. از سوی دیگر چالش‌ها و موانع تحقق تمدن نوین اسلامی نیز در این بیانیه مورد ارزیابی قرار گرفته و در دو دسته عوامل فرهنگی و اقتصادی طبقه‌بندی شده است. بنابراین این مقاله از نظر شناسایی و استخراج مضامین زمینه‌ساز و مؤلفه‌های چالش

برانگیز در تحقق تمدن نوین اسلامی براساس بیانیه گام دوم از جامعیت و شمول بیشتری برخوردار بوده و طبقه‌بندی جدیدی را ارائه داده است.

روش تحقیق

این پژوهش از نظر ماهیت توصیفی - تحلیلی است و از شیوه کیفی و تکنیک تحلیل مضمون برای شناسایی، تحلیل و تفسیر داده‌ها استفاده شده است. در این روش براساس کدگذاری متن اولیه پایین‌ترین سطح قضایای پدیده از متن بیرون کشیده می‌شود (مضامین پایه یا اصلی) سپس با دسته‌بندی این مضامین پایه‌ای و تلخیص آنها به اصول مجردتر و انتزاعی‌تر دست پیدا می‌کنیم (مضامین سازمان‌دهنده) در قدم سوم این مضامین در قالب استعاره‌های اساسی گنجانده و به صورت مضامین حاکم بر کل متن در می‌آیند (مضامین فراگیر). برای سنجش روایی و اعتبار داده‌ها، متون کدگذاری شده و مضامین اصلی و یکپارچه کننده در اختیار ۷ نفر از کارشناسان قرار داده شده و تأیید شده‌اند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

آشنایی با متن و کدگذاری

بیانیه گام دوم متنی بسیار غنی و راهبردی است. در مجموع این بیانیه به دو بخش تقسیم می‌شود. بخش اول مربوط به تاریخ انقلاب اسلامی از ابتدا تا امروز است که به ماهیت و چیستی انقلاب اسلامی، اثرات و دستاوردهای شگرف آن پرداخته و بخش دوم که شامل چشم‌انداز آینده انقلاب اسلامی است. از بررسی بند به بند و پاراگراف به پاراگراف بخش دوم بیانیه ۶۹ نکته کلیدی به شرح جدول ۱ استخراج شده و کدگذاری شده است.

جدول ۱: نکات کلیدی بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

ردیف	متن	نکات کلیدی	کد
۱	بی‌شک فاصله‌ی میان بایدها و واقعیت‌ها، همواره وجدان‌های آرمان‌خواه را عذاب داده و می‌دهد، اما این، فاصله‌ای طی‌شدنی است و در چهل سال گذشته در مواردی بارها طی شده است و بی‌شک در آینده، با حضور نسل جوان مؤمن و دانا و پُرانگیزه، با قدرت بیشتر طی خواهد شد.	امکان تحقق آرمان‌ها با حضور جوانان مؤمن دانا و پرانگیزه	۱A
۲	اینک در آغاز فصل جدیدی از زندگی جمهوری اسلامی، این بنده‌ی ناچیز مایلم با جوانان عزیزم، نسلی که پا به میدان عمل می‌گذارد تا بخش دیگری از جهاد بزرگ برای ساختن ایران اسلامی بزرگ را آغاز کند، سخن بگویم.	جوانان آغازگر فصل جدیدی از جهاد بزرگ ساختن ایران اسلامی بزرگ	۲A

ردیف	متن	نکات کلیدی	کد
۳	دهه‌های آینده دهه‌های شما است و شما باید کارآموده و پُرانگیزه از انقلاب خود حراست کنید و آن را هر چه بیشتر به آرمان بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواح‌نفاذ) است، نزدیک کنید.	شایستگی جوانان در حراست از انقلاب و تحقق آرمان بزرگش	۳A
۴	برای برداشتن گام‌های استوار در آینده، باید گذشته را درست شناخت و از تجربه‌ها درس گرفت؛ اگر از این راهبرد غفلت شود، دروغ‌ها به جای حقیقت خواهند نشست و آینده مورد تهدیدهای ناشناخته قرار خواهد گرفت.	آموختن از تجارب گذشته برای تحقق آینده مطلوب	۴A
۵	دشمنان انقلاب با انگیزه‌ای قوی، تحریف و دروغ‌پردازی درباره‌ی گذشته و حتی زمان حال را دنبال می‌کنند و از پول و همه‌ی ابزارها برای آن بهره می‌گیرند. رهنمان فکر و عقیده و آگاهی بسیاریند؛ حقیقت را از دشمن و پیاده‌نظامش نمی‌توان شنید.	تلاش دشمن برای تحریف و دروغ‌پردازی	۵A
۶	مدیریت‌های جهادی الهام‌گرفته از ایمان اسلامی و اعتقاد به اصل «ما می‌توانیم» که امام بزرگوار به همه‌ی ما آموخت، ایران را به عزت و پیشرفت در همه‌ی عرصه‌ها رسانید.	مدیریت‌های جهادی و اصل ما می‌توانیم عامل عزت و پیشرفت در همه عرصه‌ها	۶A
۷	آنگاه جوانان را میدان‌دار اصلی حوادث و وارد عرصه‌ی مدیریت کرد؛ روحیه و باور «ما می‌توانیم» را به همگان منتقل کرد.	میدان‌دار ساختن جوانان و تحکیم اراده ما می‌توانیم	۷A
۸	البته عدالت مورد انتظار در جمهوری اسلامی که مایل است پیرو حکومت علوی شناخته شود، بسی برتر از این‌ها است و چشم امید برای اجرای آن به شما جوان‌ها است که در ادامه بدان خواهیم پرداخت.	نقش مهم جوانان در تحقق عدالت علوی	۸A
۹	جوانان عزیز! این‌ها بخشی محدود از سرفصل‌های عمده در سرگذشت چهل‌ساله‌ی انقلاب اسلامی است؛ انقلاب عظیم و پایدار و درخشانی که شما به توفیق الهی باید گام بزرگ دوم را در پیشبرد آن بردارید.	نقش محوری جوانان در پیشبرد گام بزرگ دوم انقلاب	۹A
۱۰	بدانید که اگر بی‌توجهی به شعارهای انقلاب و غفلت از جریان انقلابی در برهه‌هایی از تاریخ چهل‌ساله نمی‌بود - که متأسفانه بود و خسارت‌بار هم بود - بی‌شک دستاوردهای انقلاب از این بسی بیشتر و کشور در مسیر رسیدن به آرمان‌های بزرگ بسی جلوتر بود و بسیاری از مشکلات کنونی وجود نمی‌داشت.	غفلت از شعارها و جریان انقلابی عامل بسیاری از مشکلات کنونی و نرسیدن به برخی از اهداف	۱۰A
۱۱	دنباله‌ی این مسیر که به گمان زیاد، به دشواری گذشته‌ها نیست، باید با همت و هوشیاری و سرعت عمل و ابتکار شما جوانان طی شود.	نقش همت، هوشیاری و ابتکار جوانان در ادامه مسیر انقلاب	۱۱A

ردیف	متن	نکات کلیدی	کد
۱۲	مدیران جوان، کارگزاران جوان، اندیشمندان جوان، فعالان جوان، در همه‌ی میدان‌های سیاسی و اقتصادی و فرهنگی و بین‌المللی و نیز در عرصه‌های دین و اخلاق و معنویت و عدالت، باید شانه‌های خود را به زیر بار مسئولیت دهند، از تجربه‌ها و عبرت‌های گذشته بهره گیرند، نگاه انقلابی و روحیه‌ی انقلابی و عمل جهادی را به کار بندند و ایران عزیز را الگوی کامل نظام پیشرفته‌ی اسلامی بسازند.	میدان‌داری مسئولانه جوانان برای ساختن الگوی نظام پیشرفته اسلامی؛ آموختن از تجارب گذشته برای تحقق آینده مطلوب؛ روحیه انقلابی	۱۲A
۱۳	نکته‌ی مهمی که باید آینده‌سازان در نظر داشته باشند، این است که در کشوری زندگی می‌کنند که از نظر ظرفیت‌های طبیعی و انسانی، کم‌نظیر است و بسیاری از این ظرفیت‌ها با غفلت دست‌اندرکاران تاکنون بی‌استفاده یا کم‌استفاده مانده است.	پرهیز از غفلت نسبت به بهره‌مندی کشور از ظرفیت‌های طبیعی و انسانی کم‌نظیر برای آینده سازی کشور	۱۳A
۱۴	همت‌های بلند و انگیزه‌های جوان و انقلابی، خواهند توانست آنها را فعال و در پیشرفت مادی و معنوی کشور به معنی واقعی جهش ایجاد کنند.	نقش مهم جوانان انقلابی در فعال سازی ظرفیت‌های طبیعی و انسانی و جهش در پیشرفت کشور	۱۴A
۱۵	مهم‌ترین ظرفیت امیدبخش کشور، نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای عمیق و اصیل ایمانی و دینی است.	نیروی انسانی با ایمان و کارآمد مهم‌ترین ظرفیت کشور	۱۵A
۱۶	جمعیت جوان زیر ۴۰ سال که بخش مهمی از آن نتیجه‌ی موج جمعیتی ایجاد شده در دهه‌ی ۶۰ است، فرصت ارزشمندی برای کشور است.	جمعیت جوان فرصتی ارزشمند برای کشور	۱۶A
۱۷	۳۶ میلیون نفر در سنین میانه‌ی ۱۵ و ۴۰ سالگی، نزدیک به ۱۴ میلیون نفر دارای تحصیلات عالی، رتبه‌ی دوم جهان در دانش‌آموختگان علوم و مهندسی، انبوه جوانانی که با روحیه‌ی انقلابی رشد کرده و آماده‌ی تلاش جهادی برای کشورند، و جمع چشمگیر جوانان محقق و اندیشمندی که به آفرینش‌های علمی و فرهنگی و صنعتی و غیره اشتغال دارند؛ اینها ثروت عظیمی برای کشور است که هیچ اندوخته‌ی مادی با آن نمی‌تواند مقایسه شود.	جوانان و انبوه دانش آموختگان با روحیه انقلابی آماده تلاش جهادی، ثروت عظیم کشور	۱۷A
۱۸	به جز این‌ها، فرصت‌های مادی کشور نیز فهرستی طولانی را تشکیل می‌دهد که مدیران کارآمد و پُرانگیزه و خردمند می‌توانند با فعال کردن و بهره‌گیری از آن، درآمدهای ملی را با جهشی نمایان افزایش داده و کشور را ثروتمند و بی‌نیاز و به معنی واقعی دارای اعتماد به نفس کنند و مشکلات کنونی را برطرف نمایند.	فهرست طولانی فرصت‌های مادی کشور و فعال کردن آن برای جهش نمایان در درآمدهای ملی و حل مشکلات کنونی	۱۸A

ردیف	متن	نکات کلیدی	کد
۱۹	ایران با دارا بودن یک درصد جمعیت جهان، دارای ۷ درصد ذخایر معدنی جهان است؛ منابع عظیم زیرزمینی، موقعیت استثنائی جغرافیایی میان شرق و غرب و شمال و جنوب، بازار بزرگ ملی، بازار بزرگ منطقه‌ای با داشتن ۱۵ همسایه با ۶۰۰ میلیون جمعیت، سواحل دریایی طولانی، حاصلخیزی زمین با محصولات متنوع کشاورزی و باغی، اقتصاد بزرگ و متنوع، بخش‌هایی از ظرفیت‌های کشور است؛ بسیاری از ظرفیت‌ها دست‌نخورده مانده است.	کشوری دارای ظرفیت‌های طبیعی و جغرافیایی عظیم با ظرفیت‌های دست‌نخورده فراوان	۱۹A
۲۰	گفته شده است که ایران از نظر ظرفیت‌های استفاده نشده‌ی طبیعی و انسانی در رتبه‌ی اول جهان است. بی‌شک شما جوانان مؤمن و پرتلاش خواهید توانست این عیب بزرگ را برطرف کنید.	نقش مهم امید به جوانان مؤمن و پرتلاش برای رفع عیوب بزرگ در استفاده از ظرفیت‌های استفاده نشده طبیعی و انسانی کشور	۲۰A
۲۱	دهه‌ی دوم چشم‌انداز، باید زمان تمرکز بر بهره‌برداری از دستاوردهای گذشته و نیز ظرفیت‌های استفاده نشده باشد و پیشرفت کشور از جمله در بخش تولید و اقتصاد ملی ارتقاء یابد.	تمرکز بر بخش تولید و اقتصاد ملی در دهه دوم چشم‌انداز	۲۱A
۲۲	پیش از همه چیز، نخستین توصیه‌ی من امید و نگاه خوش‌بینانه به آینده است. بدون این کلید اساسی همه‌ی قفل‌ها، هیچ گامی نمی‌توان برداشت. آنچه می‌گوییم یک امید صادق و متکی به واقعیت‌های عینی است.	امید و نگاه خوشبینانه به آینده کلید اساسی همه قفل‌ها	۲۲A
۲۳	اینجانب همواره از امید کاذب و فریبنده دوری جسته‌ام، اما خود و همه را از نومییدی بیجا و ترس کاذب نیز برحذر داشته‌ام و برحذر می‌دارم.	دوری از امید کاذب و ناامیدی بیجا	۲۳A
۲۴	در طول این چهل سال - و اکنون مانند همیشه - سیاست تبلیغی و رسانه‌ای دشمن و فعال‌ترین برنامه‌های آن، مایوس‌سازی مردم و حتی مسئولان و مدیران ما از آینده است. خبرهای دروغ، تحلیل‌های مغرضانه، وارونه نشان دادن واقعیت‌ها، پنهان کردن جلوه‌های امیدبخش، بزرگ کردن عیوب کوچک و کوچک نشان دادن یا انکار محسّنات بزرگ، برنامه‌ی همیشگی هزاران رسانه‌ی صوتی و تصویری و اینترنتی دشمنان ملت ایران است؛ البته دنباله‌های آنان در داخل کشور نیز قابل مشاهده‌اند که با استفاده از آزادی‌ها در خدمت دشمن حرکت می‌کنند.	گستره تبلیغی و رسانه‌ای دشمن خارجی و دنباله‌های داخلی آن برای مایوس‌سازی مردم و مسئولان آینده با سوء استفاده از آزادی	۲۴A

ردیف	متن	نکات کلیدی	کد
۲۵	شما جوانان باید پیش‌گام در شکستن این محاصره‌ی تبلیغاتی باشید. در خود و دیگران نهال امید به آینده را پرورش دهید. ترس و نومیدی را از خود و دیگران برانید. این نخستین و ریشه‌ای‌ترین جهاد شما است.	نخستین و ریشه‌ای‌ترین جهاد جوانان شکستن محاصره تبلیغاتی دشمنان و پرورش امید از خود و دیگران.	۲۵A
۲۶	رویش‌های انقلاب بسی فراتر از ریزش‌ها است و دست‌و‌دل‌های امین و خدمتگزار، به‌مراتب بیشتر از مفسدان و خائنان و کیسه‌دوختگان است.	فراتر بودن رویش‌های انقلاب اسلامی نسبت به ریزش‌ها	۲۶A
۲۷	دنیا به جوان ایرانی و پایداری ایرانی و ابتکارهای ایرانی، در بسیاری از عرصه‌ها با چشم‌تکریم و احترام می‌نگرد. قدر خود را بدانید و با قوت خداداد، به سوی آینده خیز بردارید و حماسه بیافرینید.	جایگاه شایسته جوانان ایرانی در جهان و لزوم حماسه آفرینی و خیز برداشتن نسبت به آینده	۲۷A
۲۸	دانش، آشکارترین وسیله‌ی عزت و قدرت یک کشور است. روی دیگر دانایی، توانایی است.	دانش آشکارترین وسیله قدرت و عزت برای کشور	۲۸A
۲۹	دنیای غرب به برکت دانش خود بود که توانست برای خود ثروت و نفوذ و قدرت دویست ساله فراهم کند و با وجود تهیدستی در بنیان‌های اخلاقی و اعتقادی، با تحمیل سبک زندگی غربی به جوامع عقب‌مانده از کاروان علم، اختیار سیاست و اقتصاد آنها را به دست گیرد.	استفاده غرب از دانش برای تحمیل اراده و سبک زندگی غربی به دیگر ملت‌ها	۲۹A
۳۰	ما به سوءاستفاده از دانش مانند آنچه غرب کرد، توصیه نمی‌کنیم، اما مؤکداً به نیاز کشور به جوشاندن چشمه‌ی دانش در میان خود اصرار می‌ورزیم.	نیاز ضروری کشور به جوش چشمه دانش و تولید علم	۳۰A
۳۱	بحمدالله استعداد علم و تحقیق در ملت ما از متوسط جهان بالاتر است. اکنون نزدیک به دو دهه است که رستاخیز علمی در کشور آغاز شده و با سرعتی که برای ناظران جهانی غافلگیرکننده بود - یعنی یازده برابر شتاب رشد متوسط علم در جهان - به پیش رفته است.	تداوم رستاخیز علمی کشور با سرعت خیره‌کننده برای جهان	۳۱A
۳۲	دستاوردهای دانش و فناوری ما در این مدت که ما را به رتبه‌ی شانزدهم در میان بیش از دویست کشور جهان رسانید و مایه‌ی شگفتی ناظران جهانی شد و در برخی از رشته‌های حساس و نوپدید به رتبه‌های نخستین ارتقاء داد، همه و همه در حالی اتفاق افتاده که کشور دچار تحریم مالی و تحریم علمی بوده است.	رشد شتابان دانش و فناوری علی‌رغم تحریم‌های علمی و مالی	۳۲A

ردیف	متن	نکات کلیدی	کد
۳۳	اما آنچه من می‌خواهم بگویم این است که این راه طی شده، با همه‌ی اهمیتش فقط یک آغاز بوده است و نه بیشتر. ما هنوز از قله‌های دانش جهان بسیار عقبیم؛ باید به قله‌ها دست یابیم. باید از مرزهای کنونی دانش در مهم‌ترین رشته‌ها عبور کنیم. ما از این مرحله هنوز بسیار عقبیم؛ ما از صفر شروع کرده‌ایم.	عقب‌ماندگی از قله‌های علم به رغم رشد سریع سال‌های اخیر	۳۳A
۳۴	عقب‌ماندگی شرم‌آور علمی در دوران پهلوی‌ها و قاجارها در هنگامی که مسابقه‌ی علمی دنیا تازه شروع شده بود، ضربه‌ی سختی بر ما وارد کرده و ما را از این کاروان شتابان، فرسنگ‌ها عقب نگاهداشته بود. ما اکنون حرکت را آغاز کرده و با شتاب پیش می‌رویم ولی این شتاب باید سال‌ها با شدت بالا ادامه یابد تا آن عقب‌افتادگی جبران شود.	لزوم تداوم حرکت شتابان رشد علمی طی سال‌ها برای جبران عقب‌ماندگی دوران پهلوی و قاجار	۳۴A
۳۵	اینجانب همواره به دانشگاه‌ها و دانشگاهیان و مراکز پژوهش و پژوهندگان، گرم و قاطع و جدی در این‌باره تذکر و هشدار و فراخوان داده‌ام، ولی اینک مطالبه‌ی عمومی من از شما جوانان آن است که این راه را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد در پیش گیرید.	مطالبه عمومی از جوانان برای تداوم حرکت مسئولانه و جهاد علمی	۳۵A
۳۶	سنگ بنای یک انقلاب علمی در کشور گذاشته شده و این انقلاب، شهیدانی از قبیل شهدای هسته‌ای نیز داده است. به‌پاخیزید و دشمن بدخواه و کینه‌توز را که از جهاد علمی شما بشدت بیمناک است ناکام سازید.	قیام برای جهاد علمی و ناکامی دشمنان بیمناک از آن	۳۶A
۳۷	معنویت و اخلاق، جهت‌دهنده‌ی همه‌ی حرکت‌ها و فعالیت‌های فردی و اجتماعی و نیاز اصلی جامعه است؛ بودن آنها، محیط زندگی را حتی با کمبودهای مادی، بهشت می‌سازد و نبودن آن حتی با برخورداری مادی، جهنم می‌آفریند.	معنویت و اخلاق جهت دهنده تمام فعالیت‌های فردی و اجتماعی جامعه	۳۷A
۳۸	شعور معنوی و وجدان اخلاقی در جامعه هرچه بیشتر رشد کند برکات بیشتری به بار می‌آورد؛ این، بی‌گمان محتاج جهاد و تلاش است و این تلاش و جهاد، بدون همراهی حکومت‌ها توفیق‌چندانی نخواهد یافت.	نقش مهم حکومت در جهاد و تلاش در رشد شعور معنوی و وجدان اخلاقی جامعه	۳۸A
۳۹	اخلاق و معنویت، البته با دستور و فرمان به‌دست نمی‌آید، پس حکومت‌ها نمی‌توانند آن را با قدرت قاهره ایجاد کنند، اما اولاً خود باید منش و رفتار اخلاقی و معنوی داشته باشند، و ثانیاً زمینه را برای رواج آن در جامعه فراهم کنند و به نهادهای اجتماعی در این‌باره میدان دهند و کمک برسانند؛ با کانون‌های ضد معنویت و اخلاق، به شیوه‌ی معقول بستیزند و خلاصه اجازه ندهند که جهنمی‌ها مردم را با زور و فریب، جهنمی کنند.	منش و رفتار اخلاقی و معنوی حکومت و زمینه سازی رواج معنویت از طریق میدان دادن به نهادهای اجتماعی و مقابله با کانون‌های ضد معنویت و اخلاق	۳۹A

ردیف	متن	نکات کلیدی	کد
۴۰	ابزارهای رسانه‌ای پیشرفته و فراگیر، امکان بسیار خطرناکی در اختیار کانون‌های ضد‌معنویت و ضد‌اخلاق نهاده است و هم‌اکنون تهاجم روز افزون دشمنان به دل‌های پاک جوانان و نوجوانان و حتی نونهالان با بهره‌گیری از این ابزارها را به چشم خود می‌بینیم.	استفاده‌ی کانون‌های ضد اخلاق و معنویت از رسانه‌های فراگیر برای تهاجم به جوانان و نوجوانان	۴۰A
۴۱	دستگاه‌های مسئول حکومتی در این باره وظایفی سنگین بر عهده دارند که باید هوشمندانه و کاملاً مسؤلاًنه صورت گیرد. و این البته به معنی رفع مسئولیت از اشخاص و نهادهای غیرحکومتی نیست. در دوره‌ی پیش‌رو باید در این باره‌ها برنامه‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت جامعی تنظیم و اجرا شود؛ ان‌شاءالله.	نقش مهم دستگاه‌های مسئول حکومتی و نهادهای غیرحکومتی در مقابل با فعالیت رسانه‌های ضداخلاقی و معنوی	۴۱A
۴۲	اقتصاد یک نقطه‌ی کلیدی تعیین‌کننده است. اقتصاد قوی، نقطه‌ی قوت و عامل مهم سلطه‌ناپذیری و نفوذناپذیری کشور است و اقتصاد ضعیف، نقطه‌ی ضعف و زمینه‌ساز نفوذ و سلطه و دخالت دشمنان است. فقر و غنا در مادیات و معنویات بشر، اثر می‌گذارد.	جایگاه مهم اقتصاد در اقتدار مادی و معنوی کشور	۴۲A
۴۳	اقتصاد البته هدف جامعه‌ی اسلامی نیست، اما وسیله‌ای است که بدون آن نمی‌توان به هدف‌ها رسید.	اقتصاد وسیله مهم و حیاتی برای تحقق اهداف جامعه اسلامی	۴۳A
۴۴	تأکید بر تقویت اقتصاد مستقل کشور که مبتنی بر تولید انبوه و باکیفیت، و توزیع عدالت‌محور و مصرف به‌اندازه و بی‌اسراف و مناسبات مدیریتی خردمندانه است و در سال‌های اخیر از سوی اینجانب بارها تکرار و بر آن تأکید شده، به‌خاطر همین تأثیر شگرفی است که اقتصاد می‌تواند بر زندگی امروز و فردای جامعه بگذارد.	تأثیر عمیق اقتصاد و مناسبات مدیریتی خردمندانه آن بر زندگی امروز و فردای جامعه	۴۴A
۴۵	انقلاب اسلامی راه نجات از اقتصاد ضعیف و وابسته و فاسد دوران طاغوت را به ما نشان داد، ولی عملکردهای ضعیف، اقتصاد کشور را از بیرون و درون دچار چالش ساخته است.	غفلت از تدوین مدل انقلاب اسلامی عامل مهم چالش اقتصاد ایران	۴۵A
۴۶	چالش بیرونی تحریم و وسوسه‌های دشمن است که در صورت اصلاح مشکل درونی، کم‌اثر و حتی بی‌اثر خواهد شد. چالش درونی عبارت از عیوب ساختاری و ضعف‌های مدیریتی است.	تحریم و وسوسه‌های دشمن از بیرون و عیوب ساختاری و مدیریتی چالش اساسی اقتصاد کشور است.	۴۶A
۴۷	مهم‌ترین عیوب، وابستگی اقتصاد به نفت، دولتی بودن بخش‌هایی از اقتصاد که در حیطه‌ی وظایف دولت نیست.	اقتصاد نفتی و دولتی کردن اقتصاد مهم‌ترین عیوب اقتصاد است.	۴۷A

ردیف	متن	نکات کلیدی	کد
۴۸	نگاه به خارج و نه به توان و ظرفیت داخلی، استفاده‌ی اندک از ظرفیت نیروی انسانی کشور، بودجه‌بندی معیوب و نامتوازن و سرانجام عدم ثبات سیاست‌های اجرائی اقتصاد و عدم رعایت اولویت‌ها و وجود هزینه‌های زائد و حتی مسرفانه در بخش‌هایی از دستگاه‌های حکومتی است.	غفلت از ظرفیت‌ها و توانایی‌های داخلی و نگاه به خارج	۴۸A
۴۹	راه‌حل این مشکلات، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است که باید برنامه‌های اجرائی برای همه‌ی بخش‌های آن تهیه و با قدرت و نشاط کاری و احساس مسئولیت، در دولت‌ها پیگیری و اقدام شود.	لزوم پیگیری برنامه‌های اجرایی اقتصاد مقاومتی	۴۹A
۵۰	درون‌زایی اقتصاد کشور، مولد شدن و دانش بنیان شدن آن، مردمی کردن اقتصاد و تصدی‌گری نکردن دولت، برون‌گرایی با استفاده از ظرفیت‌هایی که قبلاً به آن اشاره شد، بخش‌های مهم این راه‌حل‌ها است.	درون‌زایی، مولد شدن، دانش بنیان شدن، مردمی شدن، عدم تصدی‌گری مهم‌ترین راه‌حل‌های اقتصاد	۵۰A
۵۱	بی‌گمان یک مجموعه‌ی جوان و دانا و مؤمن و مسلط بر دانسته‌های اقتصادی در درون دولت خواهند توانست به این مقاصد برسند. دوران پیش‌رو باید میدان فعالیت چنین مجموعه‌ای باشد.	میدان دادن به جوانان مؤمن و دانا برای تشکیل مجموعه‌ای توانمند برای تحقق اهداف اقتصادی	۵۱A
۵۲	جوانان عزیز در سراسر کشور بدانند که همه‌ی راه‌حل‌ها در داخل کشور است. اینکه کسی گمان کند که «مشکلات اقتصادی صرفاً ناشی از تحریم است و علت تحریم هم مقاومت ضد استکباری و تسلیم نشدن در برابر دشمن است؛ پس راه‌حل، زانو زدن در برابر دشمن و بوسه زدن بر پنجه‌ی گرگ است» خطایی نابخشودنی است.	همه راه‌حل‌ها در داخل کشور است	۵۲A
۵۳	این تحلیل سراپا غلط، هرچند گاه از زبان و قلم برخی غفلت‌زدگان داخلی صادر می‌شود، اما منشأ آن، کانون‌های فکر و توطئه‌ی خارجی است که با صد زبان به تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران و افکار عمومی داخلی القاء می‌شود.	القا این امر سراپا غلط که منشأ مشکلات اقتصادی ناشی از تحریم است	۵۳A
۵۴	فساد اقتصادی و اخلاقی و سیاسی، توده‌ی چرکین کشورها و نظام‌ها و اگر در بدنه‌ی حکومت‌ها عارض شود، زلزله‌ی ویرانگر و ضربه‌زننده به مشروعیت آنها است؛ این برای نظامی چون جمهوری اسلامی که نیازمند مشروعیتی فراتر از مشروعیت‌های مرسوم و مبنائی‌تر از مقبولیت اجتماعی است، بسیار جدی‌تر و بنیانی‌تر از دیگر نظام‌ها است.	خطر جدی فساد اقتصادی، اخلاقی و سیاسی برای مشروعیت و مقبولیت ویژه حکومت اسلامی	۵۴A

ردیف	متن	نکات کلیدی	کد
۵۵	وسوسه‌ی مال و مقام و ریاست، حتی در علوی‌ترین حکومت تاریخ یعنی حکومت خود حضرت امیرالمؤمنین(علیه‌السلام) کسانی را لغزاند، پس خطر بروز این تهدید در جمهوری اسلامی هم که روزی مدیران و مسئولانش مسابقه‌ی زهد انقلابی و ساده‌زیستی می‌دادند، هرگز بعید نبوده و نیست؛	وسوسه مال و مقام و ریاست خطر لغزش و بروز در جمهوری اسلامی	۵۵A
۵۶	این ایجاب می‌کند که دستگاهی کارآمد با نگاهی تیزبین و رفتاری قاطع در قوای سه‌گانه حضور دائم داشته باشد و به‌معنای واقعی با فساد مبارزه کند، به‌ویژه در درون دستگاه‌های حکومتی.	لزوم وجود دستگاهی کارآمد برای مبارزه با فساد	۵۶A
۵۷	نسبت فساد در میان کارگزاران حکومت جمهوری اسلامی در مقایسه با بسیاری از کشورهای دیگر و به‌خصوص با رژیم طاغوت که سر تا پا فساد و فساد پرور بود، بسی کمتر است و بحمدالله مأموران این نظام غالباً سلامت خود را نگاه داشته‌اند، ولی حتی آنچه هست غیرقابل قبول است.	غیرقابل قبول بودن فساد در حد و اندازه کارگزاران حکومت جمهوری اسلامی	۵۷A
۵۸	همه باید بدانند که طهارت اقتصادی شرط مشروعیت همه‌ی مقامات حکومت جمهوری اسلامی است. همه باید از شیطان حرص برحذر باشند و از لقمه‌ی حرام بگریزند و از خداوند در این‌باره کمک بخواهند و دستگاه‌های نظارتی و دولتی باید با قاطعیت و حساسیت، از تشکیل نطفه‌ی فساد پیشگیری و با رشد آن مبارزه کنند.	طهارت اقتصادی شرط مشروعیت همه‌ی مقامات حکومت.	۵۸A
۵۹	این مبارزه نیازمند انسان‌هایی با ایمان و جهادگر، و منبع‌الطبع با دستانی پاک و دل‌هایی نورانی است. این مبارزه بخش اثرگذاری است از تلاش همه‌جانبه‌ای که نظام جمهوری اسلامی باید در راه استقرار عدالت به‌کار برد.	استقرار عدالت نیازمند مبارزه با فساد توسط انسان‌های با ایمان و جهادگر	۵۹A
۶۰	عدالت در صدر هدف‌های اولیّه‌ی همه‌ی بعثت‌های الهی است و در جمهوری اسلامی نیز دارای همان شأن و جایگاه است.	عدالت در صدر اهداف جمهوری اسلامی	۶۰A
۶۱	اینجانب به جوانان عزیزی که آینده‌ی کشور، چشم انتظار آنها است صریحاً می‌گویم آنچه تاکنون شده با آنچه باید می‌شده و بشود، دارای فاصله‌ای ژرف است.	فاصله ژرف بین باید‌ها و هست‌ها	۶۱A
۶۲	در جمهوری اسلامی، دل‌های مسئولان به‌طور دائم باید برای رفع محرومیت‌ها بتپد و از شکاف‌های عمیق طبقاتی بشدت بیمناک باشد.	احساس عمیق مسئولیت نسبت به رفع محرومیت‌ها و شکاف طبقاتی توسط مدیران جامعه	۶۲A

ردیف	متن	نکات کلیدی	کد
۶۳	در جمهوری اسلامی کسب ثروت نه تنها جرم نیست که مورد تشویق نیز هست، اما تبعیض در توزیع منابع عمومی و میدان دادن به ویژه خواری و مدارا با فریبگران اقتصادی که همه به بی عدالتی می انجامد، بشدت ممنوع است؛ همچنین غفلت از قشرهای نیازمند حمایت، به هیچ رو مورد قبول نیست.	کسب ثروت و توجه به نیازمندان آری، تبعیض در توزیع منابع و رانت خواری نه	۶۳A
۶۴	این سخنان در قالب سیاستها و قوانین، بارها تکرار شده است ولی برای اجرای شایسته‌ی آن، چشم امید به شما جوانها است؛ و اگر زمام اداره‌ی بخش‌های گوناگون کشور به جوانان مؤمن و انقلابی و دانا و کاردان - که بحمدالله کم نیستند- سپرده شود، این امید برآورده خواهد شد؛ ان شاءالله.	امید به اجرای سیاستهای عادلانه اقتصادی به دست جوانان انقلابی	۶۴A
۶۵	عزت ملی، روابط خارجی، مرزبندی با دشمن: این هر سه، شاخه‌هایی از اصل «عزت، حکمت و مصلحت» در روابط بین‌المللی اند.	عزت حکمت و مصلحت سه اصل اساسی سیاست خارجی	۶۵A
۶۶	صحنه‌ی جهانی، امروز شاهد پدیده‌هایی است که تحقق یافته یا در آستانه‌ی ظهورند: تحرک جدید نهضت بیداری اسلامی بر اساس الگوی مقاومت در برابر سلطه‌ی آمریکا و صهیونیسم؛ شکست سیاستهای آمریکا در منطقه‌ی غرب آسیا و زمین گیر شدن همکاران خائن آنها در منطقه؛ اینها بخشی از مظاهر عزت جمهوری اسلامی است که جز با شجاعت و حکمت مدیران جهادی به دست نمی‌آید.	مظاهر عزت و اقتدار انقلاب اسلامی در منطقه و جهان با تکیه بر شجاعت و حکمت مدیران جهادی	۶۶A
۶۷	دولت جمهوری اسلامی باید مرزبندی خود را با آنها با دقت حفظ کند؛ از ارزش‌های انقلابی و ملی خود، یک گام هم عقب‌نشینی نکند؛	مرزبندی دقیق با دشمن و صلابت در دفاع از ارزش‌های انقلابی و ملی	۶۷A
۶۸	از تهدیدهای پوچ آنان نهراسد؛ و در همه حال، عزت کشور و ملت خود را در نظر داشته باشد و حکیمانه و مصلحت‌جویانه و البته از موضع انقلابی، مشکلات قابل حل خود را با آنان حل کند.	در نظر گرفتن عزت کشور و حل مشکلات از طریق حکیمانه و موضع انقلابی	۶۸A
۶۹	تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران، زیان‌های بی‌جبران اخلاقی و اقتصادی و دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است؛ مقابله با آن، جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه می‌طلبد که باز چشم امید در آن به شما جوانها است.	نقش مهم جوانان در تقابل جهادی و همه جانبه و هوشمندانه ترویج سبک زندگی غربی	۶۹A

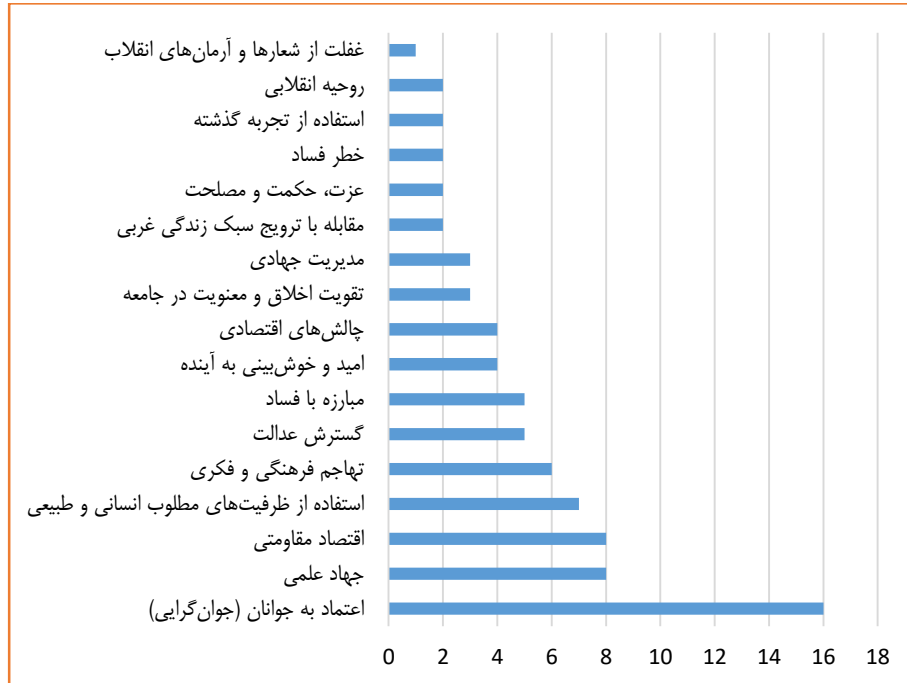
مضامین اصلی بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

۶۹ نکته کلیدی استخراج شده از بیانیه گام دوم در قالب ۱۷ مضمون اصلی که در ادبیات و گفت‌وگوهای حضرت آیت‌الله خامنه‌ای وجود دارد، قرار داده شده است. همچنین فراوانی تکرار نکات کلیدی که هر کدام ذیل یک

یا چند مضمون قرار می‌گیرند در جدول ۲ مشخص است. در این میان «جوان‌گرایی»، «جهاد علمی» و «اقتصاد مقاومتی» مضامینی هستند که نکات کلیدی بیشتری به آنها اشاره دارند.

جدول ۲: مضامین اصلی بیانیه گام دوم

ردیف	کد نکات کلیدی	مضامین اصلی
۱	A11A-A2-A3-A7-A8- A9- A11-A12- ۱۳- ۱۴A- A16- A17- A25- A27- A51- A64- ۶۹	اعتماد به جوانان (جوان‌گرایی)
۲	A28A- A30- A31- A32- A33- A34- A35- ۳۶	جهاد علمی
۳	A42A- A44- A45- A46- A48- A49- ۵۰- ۵۲	اقتصاد مقاومتی
۴	A13A- A15- A16- A17- A19- A20- ۲۱	استفاده از ظرفیت‌های مطلوب انسانی و طبیعی
۵	A55A- A24- ۲۹- A40- A53- ۶۹	تهاجم فرهنگی و فکری
۶	A60- A61- A62- A63- ۶۴	گسترش عدالت
۷	A56A- A57- A58- A59- ۶۳	مبارزه با فساد
۸	A22A- A23- A26- ۲۵	امید و خوش‌بینی به آینده
۹	A45A- A46- A47- ۴۸	چالش‌های اقتصادی
۱۰	A37A- A38- ۳۹	تقویت اخلاق و معنویت در جامعه
۱۱	A6A- A17- ۶۶	مدیریت جهادی
۱۲	A- ۴۱- ۶۹A	مقابله با ترویج سبک زندگی غربی
۱۳	A65A- ۶۸	عزت، حکمت و مصلحت
۱۴	A54A- ۵۵	خطر فساد
۱۵	A4A- ۱۲	استفاده از تجربه گذشته
۱۶	A12A- ۱۷	روحیه انقلابی
۱۷	A- ۱۰	غفلت از شعارها و آرمان‌های انقلاب

نمودار ۱: فراوانی مضامین اصلی بیانیه گام دوم در خصوص زمینه تحقق تمدن اسلامی و چالش‌های آن

مضامین یکپارچه کننده و فراگیر

مضامین اصلی بیانیه گام دوم که در خصوص چشم‌انداز آینده انقلاب اسلامی قرار دارند در ذیل ۲ مضمون یکپارچه کننده «عوامل زمینه‌ساز تحقق تمدن نوین اسلامی» و «چالش‌های تحقق تمدن نوین اسلامی» دسته‌بندی می‌شوند.

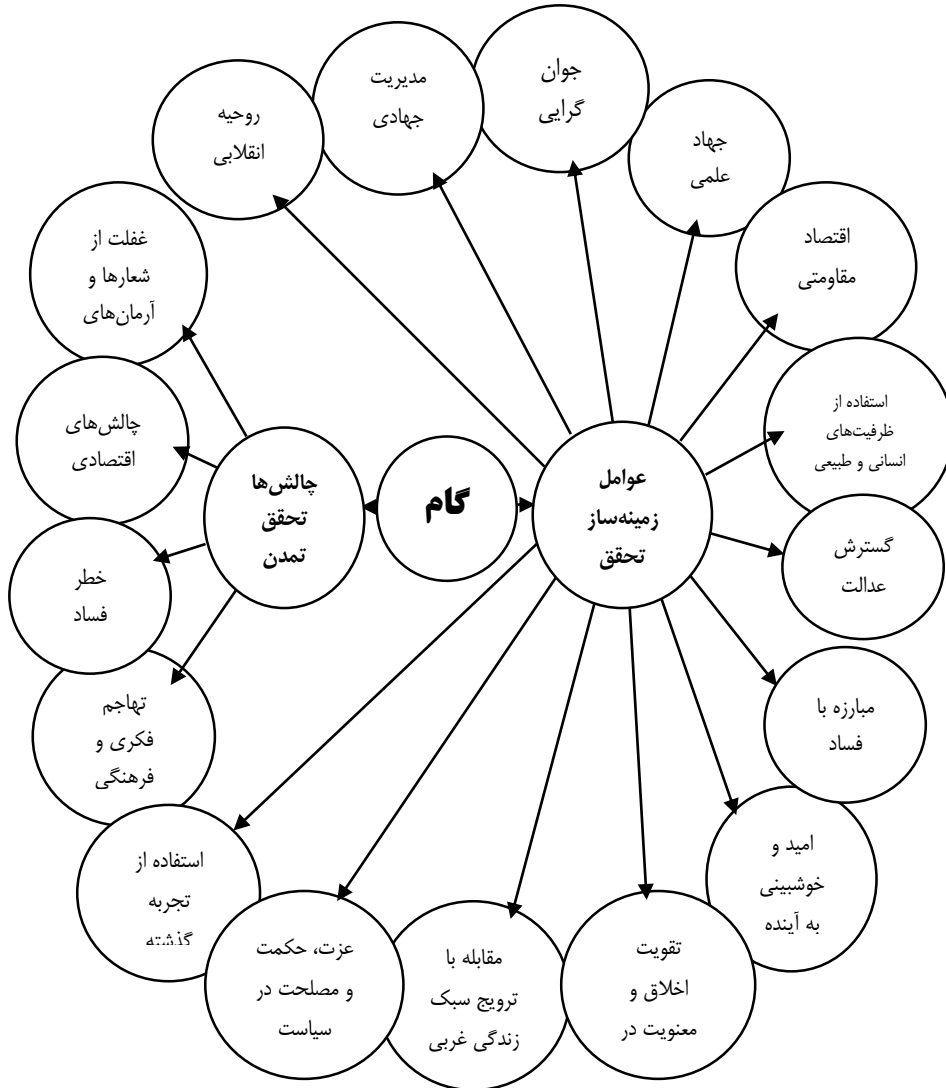
جدول ۳: مضامین اصلی، یکپارچه کننده و فراگیر بیانیه گام دوم

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین اصلی
گام دوم	عوامل زمینه‌ساز تحقق تمدن نوین اسلامی	اعتماد به جوانان (جوان‌گرایی)
		مدیریت جهادی
		روحیه انقلابی
		جهاد علمی
		استفاده از ظرفیت‌های مطلوب انسانی و طبیعی
		تقویت اخلاق و معنویت در جامعه
		گسترش عدالت

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین اصلی
		استفاده از تجربه‌های گذشته
		اقتصاد مقاومتی
		مبارزه با فساد
		امید و خوش‌بینی به آینده
		مقابله با ترویج سبک زندگی غربی
		عزت، حکمت و مصلحت
	چالش‌های تحقق تمدن نوین اسلامی	غفلت از شعارها و آرمان‌های انقلاب
		تهاجم فرهنگی و فکری
		چالش‌های اقتصادی
		خطر فساد

شبکه مضامین

در مجموع در چشم‌اندازی که آیت‌الله خامنه‌ای برای آینده انقلاب اسلامی ترسیم می‌کنند. ۱۷ مضمون اصلی وجود دارد که ذیل دو مضمون یکپارچه کننده «عوامل زمینه‌ساز تحقق تمدن نوین اسلامی» و «موانع تحقق تمدن نوین اسلامی» قرار می‌گیرند و این دو مضمون یکپارچه کننده نیز ذیل مضمون فراگیر «گام دوم» قرار دارند.

نمودار ۲: شبکه مضامین بیانیه گام دوم

نتیجه‌گیری

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی تأکید ویژه‌ای به جوانان دارد و در بخش‌های متعددی آنها را مخاطب قرار می‌دهد. در واقع از منظر ایشان جوانان فاعل و نقطه ثقل حرکت انقلاب اسلامی به سمت تحقق تمدن نوین اسلامی و برداشته شدن گام دوم هستند، به طوری که بیشترین فراوانی و تکرار مضمون «جوانان» در بیانیه و زمینه‌سازی تحقق تمدن نوین اسلامی دیده می‌شود. ایشان در بیانیه

گام دوم جوانان را محور بسیاری دیگر از عوامل زمینه‌ساز تحقق تمدن نوین اسلامی به‌ویژه «جهاد علمی»، «مدیریت جهادی»، «گسترش عدالت»، «اقتصاد مقاومتی»، «روحیه انقلابی»، «استفاده از ظرفیت‌های طبیعی و انسانی کشور»، «استفاده از تجربه‌های گذشته» و «مقابله با سبک زندگی غربی»، «تقویت اخلاق و معنویت در جامعه» و «امید و خوشبینی به آینده» می‌دانند. از سوی دیگر حضرت آیت‌الله خامنه‌ای چالش‌ها و موانعی را در گام دوم انقلاب در زمینه تحقق تمدن نوین اسلامی بر می‌شمارد که شامل «تهاجم فکری و فرهنگی»، «غفلت از شعارها و آرمان‌های انقلاب اسلامی»، «چالش‌های اقتصادی» و «خطر فساد» می‌شوند. با این حال امید به آینده و خوشبینی به گام دوم انقلاب در سرتاسر متن بیانیه هویدا است و حضرت آیت‌الله خامنه‌ای گام دوم را دشوارتر از مسیر گذشته و گام اول انقلاب اسلامی نمی‌داند.

مضامینی که حضرت آیت‌الله خامنه‌ای آنها را زمینه‌ساز تحقق تمدن نوین اسلامی می‌دانند، دارای جنبه‌های مادی و معنوی هستند. به‌نحوی که ایشان هم به جهاد علمی، اقتصاد مقاومتی و استفاده از ظرفیت‌های طبیعی و انسانی کشور در گام دوم تأکید می‌کنند و هم به تقویت اخلاق و معنویت، روحیه انقلابی و مقابله با سبک زندگی غرب می‌پردازند. از سوی دیگر بسیاری از این مضامین که در گفتمان حضرت آیت‌الله خامنه‌ای شکل گرفته‌اند دارای معانی هم‌زمان مادی و معنوی هستند و جنبه‌های دینی و اسلامی در آنها مستتر است. همچون مدیریت جهادی، جهاد علمی، اقتصادی مقاومتی که تعریف و معانی منحصر به فرد خود را دارند. بنابراین ضروری است سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی که در عرصه‌های مختلف مدیریتی، اقتصادی، فرهنگی - اجتماعی، علمی و سیاسی فعال هستند، این مضامین و راهکارها را با همان تعاریف، ماهیت و ویژگی‌های که آیت‌الله خامنه‌ای برای آنها قائل است را اساس راهبردها و برنامه‌های خود قرار دهند تا تمدن نوین اسلامی در گام دوم انقلاب تحقق یابد.

References

- Altwajjri, Abdulaziz Othman; (2007), *Cultural Strategy for the Islamic World* (As amended and adopted by the Fourth Islamic Conference of Culture Ministers), Publications of the Islamic Educational, Scientific and Cultural Organization.
- Amini, Davood; Panahi, Hamid; (2019), "An Analysis of the Statement of the Second Step of The56.Revolution in the Utilization of Natural Geography In The Economic Development of The Country", *Journal of Disciplinary Geography*, Volume 7, Number 26; 27- 56. (In Persian)
- Ayatollah Khamenei, Syyed Ali (1994/9/20), Statements in the presence of a group of Sepah commanders, Portal of the office of Ayatollah Seyyed Ali Khamenei. (In Persian)
- Ayatollah Khamenei, Syyed Ali (2004/10/27), Statements in the meeting of government officials, Portal of the office of Ayatollah Seyyed Ali Khamenei. (In Persian)

- Ayatollah Khamenei, Syyed Ali (2011/6/30), Statements in the meeting of government officials on the day of Celebration of the Mabas, Portal of the office of Ayatollah Seyyed Ali Khamenei. (In Persian)
- Ayatollah Khamenei, Syyed Ali (2012/10/14), Statements in a meeting with the youth of North Khorasan Province, Portal of the office of Ayatollah Seyyed Ali Khamenei. (In Persian)
- Ayatollah Khamenei, Syyed Ali (2019/2/12), Statement of the second step of the Islamic Revolution, Portal of the office of Ayatollah Seyyed Ali Khamenei. (In Persian)
- Ayatollah Khamenei, Syyed Ali; (1990/2/22), Statements in a group meeting of Imams of Namibia, Mozambique, South Africa and Lesotho, Portal of the office of Ayatollah Seyyed Ali Khamenei. (In Persian)
- Bahmani, Mohammad Reza (2014), “the new Islamic civilization in the thought of Ayatollah Khamenei”, Journal of Criticism and Opinion (Philosophy and Theology), Volume 19, Number 2. (In Persian)
- Dara, Jalil; Ghorbani Tazekandi, Saeed (2019), “Investigating and analyzing cultural activities for the formation of Islamic civilization from the point of view of the Supreme Leader”, Journal: Pazuheshname-Ye Enghelabe Eslami, Volume 9, Number 31, 209 – 236. (In Persian)
- Durant, Will (1991), *History of civilization*, translated by Hamid Enayat and et al, Fifth Edition, Tehran: Islamic Revolution Education.
- Eshkevari, Mohammad Javad; Mousavi, Seyed Zahra (2015), “Modern Islamic civilization based on the role of Iran in the speeches of the revolution leader”, Articles Collection of the first conference of modern Islamic civilization, Tehran. (In Persian)
- Khoramshad, Mohammad Baghr (2013), “Islamic Revolution, Islamic Awakening and New Islamic Civilization”, Culture Strategy Quarterly, Number 23. (In Persian)
- Lucas, Henry (1989), *History of civilization*, Volume 11, translated by Abdolhossein Azarang, Kayhan Institute Publications.
- Mariji, Shamsullah (2020), “Principles and factors of social change in the statement of the second step of the revolution”, Political Science Quarterly, Volume 22, Number 87. (In Persian)
- Poor Abbasi, Ataaleh; Emami Razavi, Seyed Hassan; Kheiri, Zahra; Naghavi Al-Hosseini, Solmaz Sadat; Larijani, Baqer (2019), “Explaining the Position of the Second Step of the Revolution Statement Among upper documents of the Islamic Republic of Iran and the Implementation of its Concepts in the Medical Education System”, Journal: Teb Va Tazkieh Fall 2019, Volume 28, Number 3, 1- 10. (In Persian)
- Safari, Reza (2010), *History of Islamic Civilization*, Book of the Month History and Geography, Number 152. (In Persian)
- Soltani, Mostafa; Farmanian, Mehdi; Rouhi, Nabi Allah (2020), “the intellectual foundations of the modern Islamic civilization in the thoughts of Ayatollah Khamenei”, Journal: Naja Strategic Studies, Volume 14, Number 14, 5 – 29. (In Persian)
- Tajbakhsh, Ahmad (2002), *History of Iranian civilization and culture from Islam to Safavid*, Navid Shiraz Publications, Shiraz. (In Persian)
- Zarrinkoob, Abdul Hussein (1997), *Report card of Islam*, Tehran: Amir Publications. (In Persian)